

anyja nyugtatja meg : csak egy kis egérke ! Jó kisleány nem fél.

2. *Pár szóval megbeszéljük a mesét.* (Levonjuk az erkölcsi tanulságot.)

3. *Kiemelem, majd begyakorlom az e hangot és mimikai jelét:* a) tudatossá teszem, hogy ez új hang ;

b) megfigyeltetem a száj állást ;

c) erősebben, gyöngén mondatom ki. Beállítom a beszéd-szerveket és nem mondatom ki a hangot. (E gyakorlatnak nagy hasznát veszem a hangok összekapcsolásánál.)

d) Az új hangot összehasonlítom egy-két másik — már ismert — hanggal szájállásra, erősségre nézve : e á, e-é, e-i, e-u.

e) megfigyeltetem az általam mondott szavakban : egér, elől, erős, te, mise, este, kert, fekete. A gyermekek is keresnek e hangot tartalmazó szavakat.

II. *A kis nyomtatott e megismertetése.* 1. *A betűjelkép szemléltetése és vázlatos felrajzolása.* Tudatossá teszem, hogy e rajzokról eszünkbe jut az e hang képe, vagyis az e betű. 2. *Az összehasonlítása több már ismert betűvel:* é, i, á. 3. *Az e betű rajzolása a levegőbe, padra, táblára* (vagy majd egy négyzetnyi nagyságban) füzetbe.

C. *Befejezés:* 1. *Begyakorlás.* Az e betű megkeresése a fali olvasótáblán, a könyvben, a mozgatható betűk között. 2. *Feladat:* lapokon áthúzzák az összes e betűt. (Bujócska.) 3. *Összefoglalás:* Melyik hangot és betűt tanultuk meg ma? 4. *A csendes foglalkozások számonkérése és rövid megbeszélése.*

A nevelés-oktatás fontos dolog!

Amennyire fontos dolog, hogy nővéreink a haldoklót gyámolítsák utolsó perceiben s így lehetővé tegyék neki, hogy szenvedésekben és nélkülözésekben töltött földi létét az örök boldogság örömeivel cserélje föl; még sokkal fontosabb dolog, hogy a fiatalleányt már zsenge gyermekkorában körülövezzék jótékony befolyásukkal. Hogy értelmét kezdettől fogva műveljék, szívét-lelkét isteni tanokkal táplálják és mindamaz erények gyakorlására neveljék, amelyek földi életének tartalmat adnak és lelki épségét megvédik a fenyegető veszélyektől. A Szeretet-leánya Szent Vince szerint a nép fiatalleányának édesanyja.

Minden időben fontos volt ugyan ez a feladatuk, de még sokkal fontosabbá lett ez a mostani időkben. Kell, hogy jó családanyákat neveljenek, akiknek keze alatt valóságos életben újjászülessenek a családok és nemzetek.

Etienne atya.

Polgári jogok és kötelességek.

Egész népiskolai nevelésünknek az a célja, hogy az országnak megelégedett, törvénytisztelő, erkölcsös, vallásos és öntudatosan hazafias polgárokat neveljünk. Tehát az összes tagozatokon keresztül a jó polgár mintaképe lebegjen a tanulók szemei előtt.

A család melegével és annak rendjével megismerttük már a tanulót az I. osztályban. Már itt éreztettük a serdülő gyermekekkel, hogy egy közösségnek kiegészítő részei. Ez a közösség rájuk kötelességük teljesítését rója és bizonyos jogokat is biztosít részükre. A családból átvittük a tanulót az iskola társas életébe, ahol már ráeszmélt, hogy egyénisége alkalmazkodásoknak van alávetve. Ez alkalmazkodást nem csak a közös munka és a közösség érzete határozza meg, de meghatározza az iskola fegyelme is.

A II. osztályban a tanuló társas élete a község életébe illesztődik bele. Megtanulja a község belső rendezését, meglátja az emberek foglalkozásának különbözőségeit, érzi a község életében megnyilatkozó szociális intézmények hatásait, megismeri a köz intézése tényezőit. Megismerkedik tehát a község belső szervezetével.

A III. osztályban ez a társadalmi egység kitágul a járásra, majd a vármegyére. Ezen egységekben mindig a tanuló, az ember áll a központban.

A IV. osztályban az ország mint egy tökéletesen megalkotott nemzeti társadalom kerül előtérbe. A tantervnek ezen összeállításából azt látjuk, hogy az elemi iskola négy alsó osztályán keresztül a tanítás minden egyes mozzanatán, a tantárgyak belső értékén igyekezett felépíteni a tanulóban a majdani polgárnak képességeit.

Az V. osztály — amelyben a *Polgári jogok és köte-*

lességek mint különálló tantárgy van felvéve, — az eddig közvetve tapasztaltakat, tanultakat, részleteket rendszerbe foglalja. Rendszerben ismerteti az ember társadalmát; azokat a kereteket, amelyek az embernek védelmet nyújtanak és azokat az adottságokat, amelyek a polgárra kötelességet rónak. A tantárgy anyagát az új tanterv szabatosan meghatározza. Módszertani felépítésében figyelni kell a fokozatok megtartására.

Először rendszerbe hozzuk a család helyzetét. Következik a község belső strukturájának szemléltetése. Megvilágítjuk, hogy az ember biztonságáról vagyoniilag, közegészségügyileg stb. miként gondoskodik a köz. Tárgyalás alá kerül a községi elöljáróság: képviselőtestület összetétele. Megfigyeltetjük, hogy a polgárság bizalma kiket választ ügyeinek intézésére, jólétének biztosítására. Nagy nevelői lehetőségek meríthetők ki ennek tárgyalásánál. Nagyon fontos körülmény, hogy rámutassunk ezen bizalmi állások betöltésénél az érdemességre és értelmességre, amelyek kellékei a nép bizalmának.

Fontos körülmény rámutatni a község kormányzatának demokratikus jellegére. Tiszteletet kell gerjeszteni azok iránt, akik irányítói községünknek. Nagyon fontos e kérdésnél az aktualitásokat kihasználni. Ha közjogi események előfordulnak, azokat feltétlenül kapcsoljuk be, mint aktualitást a tanításba.

A járás tanításánál figyeltessük meg, hogy az autonóm jogkormányzásnak vannak ellenőrzői. Ezt a járási főszolgabíró gyakorolja. A községnek háztartási rendjéről és jólétéről a vármegye a maga törvényhatóságával gondoskodik. Ezután következik az ország jogi összetételének az ismertetése. Mi célja a törvényeknek, milyen erkölcsi erő nyugszik a törvényekben, kik hozzák a törvényeket és mi módon, mik a kellékei a törvényeknek?

A törvényeknek büntető és javító hatása se maradjon érintetlenül a tanulók előtt. Miként történik az ország kormányzása; az államfő, a királyság, a felelős minisztériumok, a törvényhozás két háza, az ország szükségletéről való gondoskodás, az erre szükséges eszközök (adók) előteremtésének módja, okai és az ebben rejlő igazságok: valamennyi tanításunk keretébe tartozik.

Az egyes egységeket kíséreljük meg dramatizálva megeleveníteni és szemléltetővé tenni. Válasszanak bírót és bíraskodjon az iskolában előforduló egyes esetek felett. Hozzanak iskolai törvényt; vitázzanak, bírálják azt.

Nagyon fontos körülmény, hogy e tantárgy keretében rámutassunk Magyarország alkotmányának egyes kimagasló pontjaira: A vérszerződésre, az aranybullára, a *pragmatica sanctiora*, az 1848. évi országgyűlés működésére, a 67-es kiegyezésre, stb. A történelem e tekintetben bő anyagot nyújt. Tanításunk hangsúlya mindig a polgároknak köteleességteljesítésén legyen. Tegyük nyilvánvalóvá a tanulók előtt, hogy csak köteleességek teljesítése biztosíthat jogokat. A jó polgár legszebb tulajdonsága tehát a közzel és így az országgal szemben kötelelességét mindenkor teljesíteni és ebből kifolyólag ugyan csak elsőrendű tulajdonsága, hogy jogaival bölcsen, okosan és hazája javára tudjon élni...

A *Polgári jogok és kötelelességek* anyaga szorosan belekapcsolódik az iskola többi tantárgyaiba, de főképpen a történelembe. A magyar nemzet történetének ismerete a polgári jogok és kötelelességek fejlődésének és alakulatának előfeltétele. Tehát a történelem eseményeiben mindenkor rá kell mutatni arra, hogy az egyes események milyen közjogi és magánjogi változásokat teremtettek meg. De erősen belekapcsolódik a földrajzba is, mert ez tárgyalja a föld és a rajta élő ember közti

viszonyt. Földrajzi adottságok, a földnek felülete határozta meg a legtöbb esetben a letelepüléseket, a letelepülések sűrűségét s ezekből keletkezett az intézményes társadalom, a község, a város, az ország, stb.

E tantárgy tanítása csak gyakorlati lehet. Álljon a tanító előtt mindig az eleven élet; ez fogja megjelölni nagyon sok esetben a tanítási anyagot is. Osztályunk egy kis tanulójának öccse született; — alkalom arra, hogy az anyakönyvvezetést tanítsuk. Vagy meghaltak szülei, — tanítandó az árvaszék. Egy részleges vagy általános választás kapcsán a polgár, az ember állampolgári jogai, stb.

Szemléltető eszközök elsősorban a rendelkezésre álló történelmi képek. Árpád pajzsraemelése, a milléniumi országgyűlés, királyok koronázása, a kormányzó szemléje a Vérmezőn, stb. Szemléltetendők a helybenlévő hivatalok, azok működése, a megfelelő nyomtatványok és hivatalos irományok. Gyakoroljuk azoknak helyes megértését és kitöltését. Ilyenek: adókönyvek, telekkönyvi kivonatok, cselédkönyvek, munkakönyvek, ítéletek, okmánybélyegek, stb.

Magyarország közjogi helyzete a világháború s az azt követő történelmi események következtében bizonyos átalakuláson ment keresztül. Ezen átalakulás és az ennek folytán keletkezett alkotmányjogi változások ugyan csak megismertetendők a tanulókkal. Természetesen, mindezeket csak úgy taníthatjuk eredményesen, ha ezekkel a körülményekkel maga a tanító is tisztában van. Az elemi iskola magyar polgárt óhajt és akar nevelni, mentesen minden külső befolyástól, mellékgondolattól, érdektől, — aki előtt csak egy cél lebeghet: a nemzet és az ország nagysága és boldogsága.

Ped. szem.

Krehnyay Béla.

MŰSOROK ISKOLAI ÜNNEPSÉGEKRE

Az aradi vértanuk emléknapiján.

1. Havas — Erődi: *Október 6-a*. Karének (Ezüst Hárfa I. kötet, vagy Új Magyar Daloskönyv I. k. 10. old.)
2. Pósa Lajos: *Október 6-án*. Dialog.
3. *Ünnepi beszéd*. (Anyagát lehet a „Magyar ünnep” 1933. 9. számából. Téma: A tizenhárom tábornok élete és rövid méltatása.)
4. Móra László: *Október 6-a*.
A költemény elején megnyílik a függöny s a középén, egy dombon az aradi obeliszk (emlékoszlop) látható. Az emlékoszlopot lécvázból készíthetjük el és szürke kartonpapírral vonjuk be. Írjuk rá aranybetűkkel: *1849 október 6-a*. Az oszlop körül csúcsokban végződő kerítés legyen, hogy a magyarruhás gyermekek a koszorúkat később ráakaszthassák. (A vers utolsó sorát a kar vagy az ott ülő gyermekszereg visszhangszerűen ismételheti.)
5. Chopin: *Trauermarsch-ra* vagy egy másik gyászindulóra fekete fátyolos magyar lányok (13-15) lépegetnek ki a kulisszák mögül, kis koszorút tartva kezükben. Egyesével, egymás mögött, lehajtott fővel, ritmusra lépegetik körül az oszlopot. Mikor másodszer indulnak körbe, egyenkint lerakják a koszorúkat a kerítés csúcsaira. Mikor ez kész, körülterdelik és erős hittel, áhítatosan elmondják a magyar Hiszekegyet.
6. Papp — Koudela: *Magyar Miatyánk*. Karének.

Október 6-án.

Pósa Lajostól.

Mit olvasol édes fiam?
Egy gyönyörű tündérmesét.
Tedd le, tedd le! Olvasgass ma
Magyarország történetét!

Olvasgass ma Damjanicsról,
Kiss Ernőről, Nagy Sándorról,
Olvass, fiam, az aradi
Tizenhárom tábornokról.

Magyarország története
Hulló könnyel van beírva;
A szabadság Védangyala
Minden lapját telesírta.
De egy sincsen olyan gyászos,
Mint az, amely óróluk szól.
Olvass, fiam, az aradi
Tizenhárom vértanuról!

Négyet köztük agyonlőttek,
Kilencet felakasztottak.
Bátran mentek a halálba,
Egy szóval sem rimázkodtak.
Zokogó szél sír a rónán,
Bús panasz kél a halmokról...
Olvass, fiam, az aradi
Tizenhárom tábornokról!

Tudod-e, hogy mért haltak meg
Azok a nagy, hős leventék?
Jól jegyezd meg, jól tanuld meg —
Mert a hazát hön szerették.
Szeresd te is... S a hőskért
Ima szálljon ajakadról!
Tedd le azt a tündérmesét...
Olvass fiam, az aradi
Tizenhárom tábornokról!

Október 6-a.

Írta: Móra László.

Tőlünk szálló szellő megpihen a váron,
Az aradi sáncon
S elsusogja halkán: drága Tizenhárom,
Drága Tizenhárom!

Tőlünk futó felhő átszáll a határon,
Hogy harmattá váljon.

S elsusogja halkán : dicső Tizenhárom,
Dicső Tizenhárom !

Aradi Golgotán idegen a lányom,
Idegen a járom.

Nem tud így pihenni a nagy Tizenhárom,
A nagy Tizenhárom.

Add meg, jó Istenünk, hogy a seb ne fájjon
Ott túl a határon. . .

Hadd álmodjon szépet a hős Tizenhárom,
A hős Tizenhárom.

Krisztus Király ünnepére.

1. Harsányi Lajos: *Krisztusunk, nagy Király.* (A főhelyen elkészített s oltárra emelt Krisztus-szobor előtt, félig feléje fordulva mondja egy nagyobb gyermek.)
2. Székely L. *Ó, édes Jézus, ég és föld. . .* (Ének a Szent Vagy Uram-ból. Lehetőleg mindenki énekelje végig.)
3. *Ünnepi beszéd.*
4. Blaskó M.: *Királyunk vagy!* (Szavalókar)
5. *A prágai Jézuska koronázása.* Színdarab a Gárdavezetéből.
6. *Krisztust akarjuk. . .* (Mindnyájan énekelik.)

Krisztusunk nagy Király.

Írta: *Harsányi Lajos.*

Krisztusunk, nagy Király, üdvözlégy ezerszer,
Százezerszer!
Téged áld és imád, hódolva néz reád
Minden ember.
A négy égtáj, a csillagok,
Mennyben lakó szent angyalok
Hódolnak, imádnak, Uruknek vallanak,
Krisztus Király.

Te tettél koronát teremtett művedre:
Az emberre.
Elméje élesül, ma-holnap felrepül
Az egekre.
De a lelkét Tenmagadnak
Alkottad meg sajátodnak;
Nagyura, Birája, örökös Királya
Te vagy néki.

Az égre tűznapot, tündöklő csillagot
Kezed rakott;
Hazánkra koronát, Kárpát koszorúját
Visszaadod.
Légy királya királyunknak,
Ezredévek, hogyha múlnak,
Téged áld és imád magyar nép és király,
Örök Krisztus!

Oltárban rejtezik szent Tested ostyája,
Nagy csodája;
Hozzád száll milliók könyörgő imája,
Hő fohásza.
Tedd szívünkre koronának,
Üdvösségünk paizsának!
Koronás lélekkel járjunk az életben
Színed előtt!

Krisztusunk, nagy Király! Ajkunk Hozzád kiált
Esdekelve:
Ha jó az alkonyat, Tehozzád térjünk, add,
Az egekbe!
Légy hatalmas, nagy Királyunk,
Égi lelkek között áldjunk!
Óleld át a lelkünket, boldogíts bennünket,
Mindörökre!

Királyunk vagy!

Írta: *Blaskó Mária*

- Teljes gárda: Királyunk vagy, ó édes Jézus!
Gárdakapitány: Dicsőítetek a kisdetek.
Teljes gárda: A Szívgárda — egy szív egy lélek, —
Krisztus Király, hódol Neked.
1. tiszt: Király voltál a gúnypalástban;
2. tiszt: S bár koronád tövisből volt,
A gyermekszív felismert így is.
3. tiszt: S engesztelve Neked hódolt.
Teljes gárda: Királyunk vagy most is minekünk
Otthon, utcán, munkánk helyén.
Mindenkor trónod gyermekszívünk,
Mint templomban oltárszekrény.
Királyunk leszel mindörökre!
- Gárdakapitány: S ha megjelen sz felhők között,
Reád ismer majd gyermekszívünk.

Tisztikar : Krisztus Királyunk ím eljött !
 Teljes gárda : Királyunk vagy, ó édes Jézus !
 Gárdakapitány : Dicsőítenek a kisdedek,
 Teljes gárda : A Szív Garda — egy szív egy lélek —
 Krisztus Király, hódol Neked !

Állami anyakönyv. V. osztály.

Juliskának kistestvére született.

Ki tudja elmondani, mi történt a múlt hónapban? Mondd csak Juliskám, nálatok mi történt? Kis testvérem született. Hát Irmuska, nálatok mi volt? Nálunk nagy multság volt, férjhez ment a testvérem. Az én testvérem megnősült, jelentkezik mindjárt Etuska. Erzsike, mondd meg te is, mi történt tinálatok? A nagyapám meghalt. Bizony, hozzátok szomorúságot hozott az elmúlt hónap. De a jó Isten akaratában meg kell nyugodni.

Most Juliska megmondja nekünk, hogy hívják a kis testvérkéjét. Lacikának hívják. A plebános bácsi keresztelte meg. De a városházán is be kellett jelenteni. Kinek született még testvére a közelmúltban? Nekem, nekem. Azokat is be kellett jelenteni a városházán? Igen. A városházán van egy hivatal, ahol minden újszülött gyermeket be kell jelenteni. Ezt a hivatalt anyakönyvi hivatalnak hívjuk. Felírom a hivatal nevét.

Állami anyakönyvi hivatal.

Ennek a hivatalnak vezetője: az anyakönyvvezető.

Aki bemegy az anyakönyvi hivatalba, ott három nagy, vastag könyvet lát. Az egyikre ez van írva: (Felírom a táblára) *Az 1936. évben születettek anyakönyve.* A másikra: *Az 1936. évben házasságot kötöttek anyakönyve.* A harmadikra: *Az 1936. évben elhaltak anyakönyve.*

Ki találja ki, hogy a három nagy könyv közül melyikbe írták be Juliska most született kis testvérét? Az elsőbe. Úgy van. Abba az első könyvbe mindenkit beírnak, aki az 1936. év január 1-től december 31-ig bármelyik napon született.

A törvény mindenkit szigorúan kötelez arra, hogy ha gyermeke születik, tartozik az állami anyakönyvnel bejelenteni.

Mit gondoltok, az elmúlt évben is vezettek ilyen könyveket? Igen. Hát amikor ti születtetek? Akkor is. Ha az Irmuska nevét meg akarnánk keresni, melyik könyvben kellene keresni? Abban, amelyet 1926-ban vezettek. Úgy van, mindnyájatok nevét meg lehet találni abban az anyakönyvben, amelyet akkor vezettek, amikor ti születtetek.

Mit gondoltok, miért kell az, hogy mindenkinek a neve benne legyen az anyakönyvben? Először azért, hogy minden község, város pontosan meg tudja állapítani, mennyi lakosainak száma. Kik azok, akik már iskolába kötelesek járni. Kik azok, akik levente- vagy katonaköteles korban vannak. Ezt mind megmutatja az anyakönyv. Az összes községek és városok adataiból pedig megállapítják, hány polgára van a hazának.

Nézzétek csak, mutatok nektek valamit. Olvasd csak Ilonka!

Pályázati hirdetés. Az államrendőrség, stb... a pályázók csatolják kérelmükhöz 1. *Anyakönyvi kivonatukat.* 2. stb.

Mi lehet az anyakönyvi kivonat és hol lehet azt megszerzeni? Ki látott már anyakönyvi kivonatot? Én már láttam; a testvéremnek kellett, mikor a postához folyamodott. Nézzétek, mutatok én is egyet. Olvasd el Piroska hangosan, mi van beleírva?

Kivonat a... stb. Látjátok, ebben benne van pontosan, hogy Kiss Ferenc mikor született, hol született, kik a szülei, mi a szülők foglalkozása és hogy ki írta be ezeket az adatokat az anyakönyvbe. Amit a születéskor Kiss Ferencről beírtak az anyakönyvbe, azt Kiss Ferenc kérésére lemásolták egy ilyen lapra s ő most ezzel igazolhatja a benne lévő adatokat. Ilyen kivonatot mindenkinek, akinek szüksége van rá, kiállít az anyakönyvi hivatal, amelyik községben vagy városban született.

Ha te megnősz, Piroska és pályázni akarsz valamilyen állásra, ahol fel kell mutatnod az anyakönyvi kivonatot is, honnan fogod kérni? A szentendrei anyakönyvi hivatalból. Miért? Mert én itt születtem. Hát aki Pesten született? Az pedig a pesti hivatalból.

Most már biztosan ti is meg tudjátok mondani, hogy kiket ír be az anyakönyvvezető a másik két nagy könyvbe. Azokat, akik ebben az évben házasságot kötöttek, azok jönnek az ezévi házassági anyakönyvbe. Akik a múlt évben kötöttek házasságot, azok pedig az akkor vezetett könyvbe. Erre is a törvény kötelez mindenkit. Megmutatom nektek azt is, mit írnak be ebbe a könyvbe. Itt van egy másik kivonat. Olvasd el, Erzsike, mi van benne?

Házassági anyakönyvi kivonat, stb. Ebben benne van, kik kötöttek házasságot, mikor kötötték, kik a házastársak szülei, kik voltak a házasságkötés tanúi. Erre is majd szükségtek lesz az életben, ha valamilyen állásban lesztek és még sok más esetben. Ezt a kivonatot is az anyakönyvi hivatal adja ki.

Kik kerülnek bele a harmadik könyvbe? — Mondd meg Ida! Akik meghaltak. Bizony azok, akiket a jó Isten magához szólított. Ez a legszomorúbb könyv. De erre is szükség van, mert ebből a három könyvből lehet pontosan megállapítani az ország lakóinak számát. A halotti anyakönyvből is lehet kivonatot kérni. Ha valakinek árvái maradtak vagy vagyont hagyott örökösire, olyankor igazolni kell, hogy az örökagyó meghalt. Ilyenkor kérnek az örökösök a halotti anyakönyvből kivonatot. Mutatok egy ilyen kivonatot is. Olvasd Boriska. *Halotti anyakönyvi kivonat*, stb. Ebben is megtaláljuk az elhalt összes adatait. Sorold csak fel, milyen adatok vannak benne. A neve, mikor halt meg, mi volt a foglalkozása, hogyan hívták a szüleit és ki írta be ezeket az adatokat.

Most már megismerkedtünk az állami anyakönyvvel. Én leszek az állami anyakönyvvezető. Juliska jön bejelenteni, hogy kis testvére született, Erzsike pedig bejelenti, hogy meghalt a nagypapája. Itt az asztalnál lesz a hivatal. Az asztalon a három nagy könyv. Kit is írnak majd az elsőbe? Hát a másodikba? Hát a harmadikba?

Gyere Juliskám. Kopogtass az ajtón. Szabad. Jó napot kívánok! Jó napot Juliska. Na, mi járatban vagy itt az anyakönyvi hivatalban? Nagy öröm ért engem anyakönyvvezető úr, kis testvérem született. Ejnye, biz ez nagy öröm! Kisfiú vagy

kisleány? Kisfiú. Szép-e Juliskám? Olyan szép, mint egy kis angyal. Azért jöttem, hogy tessék beírni az anyakönyvbe. Melyikbe, Juliskám? Három is van. Abba, amelyikbe a kis babákat írják be. Jól van, beírom. Mikor született? Hogyan hívják, stb. Jól van Juliska, most már szépen hazamehetsz. Nőjjön nagyra a kis testvéred!

Most jöjjön Erzsike. Kopogtat. Szabad. Jó napot kívánok! Jó napot Erzsike. Mi újság, miért vagy olyan szomorú? Meghalt a nagypapám. Szegény Erzsike, igazán sajnállak, hogy ilyen fájdalom ért. A nagypapádat is ismertem, derék, jó ember volt. Szerették is a faluban, mert sok emberrel tett jót. Majd beírjuk, Erzsike, őt is az anyakönyvbe. Sorjába beírjuk az adatokat.

Na, gyermekek, ki tudja megmondani, Erzsike nagypapáját hányszor írták be életében az anyakönyvbe? Háromszor. Mikor megszületett, amikor megházasodott és amikor meghalt.

Szentendre,

Horváth Károly
igazgató-tanító.

TANÍTÁSI TERVVÁZLATOK OSZTATLAN ISKOLÁBAN.

A d hang és kis nyomtatott alakja.

Olvasás a d hanggal és betűvel.

Tantárgy és osztály: Olvasás és írás az elemi népiskola I. osztályában.

A tanítás céljai: a) Tárgyi cél: Az olvasás megtanítása a kis nyomtatott d betűvel. b) Alaki cél: A halló- és beszélszervek fejlesztése, a szem és kéz ügyesítése. A nyelvérzék fejlesztése. Szerénységre, szorgalomra nevelés.

A módszeres eljárás elvei: 1. A d hang megkerestetése céljából mondott szavak közül a legnehezebben érthetőket előbb megértetem, azután újra tisztán kimondom s feladom a kérdést: van e és hol van d hang. 2. A hangok s betűk összekapcsolására nagy gondot fordítok. 3. Mindig megkívánom a jelek határozott és egyöntetű mutatását. 4. A helyes beszéd és írás alapjait már ezen a fokon lerakom.

A tanítás eszközei: a) Népiskolai tankönyv: Öveges-Pohárnok Betűvetés című A-B-C-s könyve.

b) Vezérkönyvek: Kat. és Állami Tanterv és Utasítás a a népiskolák számára.

c) Szemléltető eszközök: Mese, betűjelkép, az A-B-C-s könyvben lévő kép, rajz, fali olvasótábla, mozgatható betűk, dob két verővel, cselekedtetések (add).

A tanítás vázlatos menete.

A) *Előkészítés*: I. A csendes foglalkozások megjelölése és rövid megbeszélése:

Az első félórán: II. o. Olvasás a mesekönyvből. III. o. Olvasás a mesekönyvből. IV. o. Olvasás: Szent László. A második félórán II.-III.-IV. o. Kézimunka.

II. *Kapcsoló ismétlés*: Olvasás "h" betűvel az (olvasótábláról. (hó, hő, hű, hí) Probléma: Olvassuk el, ami ezen a lapon áll: ad, de, i-de, stb. Nem tudjuk. Miért? Nem ismerjük az egyik betűt. Szeretnék elolvasni. Hogy már ezt is elolvassuk:

III. *Célkitűzés*: Ma megismerjük ezt a betűt.

B) *Tárgyalás*: I. A **d** hang és mimikai jelének megtanítása.

1. *Elmondom az esetet* (mesét), melynek középpontja a **d** hang mimikai jelével és a betűjelkép. Dénes pajtásaival katonásdit játszott. Dénes nyakában dob volt, ezzel dobolt, így: **d** (Jel: a dobolást jobbkézrel utánozzuk.)

2. *Pár szóval megbeszéljük a mesét*. Levonjuk az erkölcsi tanulságokat. Mi szorgalommal segítünk.

3. *Kiemelem, majd begyakorlom a d hangot és mimikai jelét*:

Tudatosá teszem, hogy ez az új hang. b) Megfigyeltetem a szájállást. c) Erősebben, majd gyöngén mondatom ki. Beállítom a beszéd szerveket és nem mondatom ki a hangot: d) A **d** hangot összehasonlítom már ismert hanggal. (Szájállásra: m, v, t-vel erősségre: e, s, könnyű v. nehéz kiejtésre nézve: i, ü, r). Egy másik hanggal hangzik, úgy mint t, l, Megfigyeltetem általam mondott szavakban: Dénes, dob, ad, tedd, ide,

bunda, udvar. A gyermekek is keresnek **d** hangot tartalmazó szavakat. Legyen a szó elején — egy másiknak a végén — ismét egy más a közepén.

II. *Hangok összekapcsolódása szavakká és szavak szétbontása hangokra*.

1. **d** a) Kimondatom a szó hangjait külön-külön jelekkel. b) Gyors egymásutánban mondatom, (jelekkel összekapcsoljuk a hangokat.) Az első hangot nem mondják ki csak mutatják a jelet és beállítják a beszéd szerveket s mikor a következő hang jelét látják, akkor gyors egymásutánban az előzővel együtt mondják ki. c) Értelmezzük a szót és megállapítjuk; hány szájnýtásra mondtuk (szótagszám); melyik hány hangból áll?

Ugyanazon fokozatok szerint járok el a következő szavaknál is: 2. ad, 3. add, 4. ide, 5. add ide. 6. medve.

Testgyakorlás. (Játékos utánozómozgások végeztetése, kapcsolatban a mesével.)

III. *A kis nyomtatott d ismertetése*.

1. *A betűjelkép szemléltetése és vázlatos felrajzolása*. a) Tudatosá teszem, hogy e rajzról eszünkbe jut a **d** hang. Tehát ez a **d** hang képe, vagyis a **d** betű.

b) A **d** összehasonlítása i-o-b-vel

c) A **d** rajzolása a levegőbe, padra, táblára, majd a füzetbe. Közös, megokolt bírálat.

IV. Könnyű **d** betűs szavak olvasása és kirakása mozgatható betűkkel. a) Megkeresik a **d** betűt a mozgatható betűk között, a saját betűik között is. b) Olvasunk. 1. de, 2. ad, 3. add, 4. ide, 5. dió. Eljárás ugyanaz, mint a mimikai jellel való olvasásnál. c) Kirakjuk: dob, lúd, és a fali olvasótábláról.

C) *Befejezés*: I. *Összefoglalás* s egyben megfelelés a problémákra. Most már el tudjuk olvasni, amit az óra elején még nem tudtunk, mert megismertük a **d** betűt és olvastunk is **d** betűs szavakat. II. *Házi feladat*: A megkezdett sort végig írják és gyakorolják az olvasást a **d** betűvel. III. *A csendes foglalkozások számonkérése és rövid megbirálása*.

A Székesfőváros népének alkata nevelés szempontjából.

4

Most — mi jellemzi a mi iskolai és társadalmi kultúránkat a legjobban? Minél magasabb az egyén műveltsége, annál több az életigénye s — majdnem azt merem állítani, — hogy teljesen fordított arányban áll az életigényekkel a kielégítésükhöz szükséges gyakorlati képesség.

Élénk emlékezetemben marad egy magas műveltségű, de szerény anyagi viszonyok közt élő családjának kijelentése: „Három nagy fiam van már, büszke vagyok rájuk; mert olyan nevelésben részesítettem őket, hogy egy hercegi familia sem nyújthat többet gyermekeinek!” — Engem megdöbbenett az anyai büszkeségnek ilyen megokolása, mert az illető anya egyúttal tanár is volt, aki hivatása szerint polgárlányokat nevelt és száz meg száz alkalma volt annak megfigyelésére, milyen könnyen fejlődnek a gyerekekben az életigények és milyen nehéz kifejleszteni hozzájuk a kielégítésükhöz szükséges gyakorlatot. Ne tévesszük össze az életigényeket a bizonyos fejlettebb, magasabb életforma felé irányuló vággyal akarattal; mert az utóbbi életkedvet, életakaratot jelent; az előbbi pedig életörömet keres, mert tudja, hogy vannak életörömek s azok élvezettel járnak.

Ha a budapesti lakosság iskolázottságának viszonyszámait az egész ország lakosságára alkalmazhatnók, akkor lenne nekünk a magyar nemzeti társadalmunkban 332 ezer főiskolát végzett emberünk, 584 ezer középiskolát és 119 ezer középiskola négy osztályát végzett emberünk; vagyis a 12 éven felüli lakosságnál minden 100 emberből 15 legalább a polgári iskolának megfelelő műveltséggel rendelkeznek. Ilyen összetételű társadalomban országosan is megváltoznának az elemi népis-kola tanítóinak feladatai, bár a célkitűzés ugyanaz maradna, amelyet most ír elő számunkra a népis-kolai tanterv. Nagyon természetes, hogyha műveltségünk szintája ennyire emelkednék, közgazdasági életünk sem állhatna azon a mélyponton, ahol van.

Ped. szemin. (Folytatjuk.) *Padányi Andor.*

Irgalmas nővérek Házinyomdája. Felelős vezető: Laiszky Jenő.

Mindenekelőtt jámborságra törekedjünk!

Egy erény sem annyira szükséges a tanító-nővérnek, mint a jámborság. Hiszen hogyan plántálhatná azt be gyermekei lelkébe, ha őbenne nincs meg magas fokban! Önmagától semmire sem képes a rábízott műben. Mély-séges jámborságra van tehát szüksége, hogy elnyerhesse Isten segítségét, amelynek híjában — az Apostol szerint — szava csak *zengő érc vagy pengő cimbalom* (I. Kor. 13,1.) s így semmi hatással sincs a lelkekre.

Mi, tanító-nővérek, tegyünk meg tehát minden lehetőt arra nézve, hogy fontosabb vallási gyakorlatainkat szeretettel végezzük és üdvös szokásunkká tegyük. Ha saját jámborságunkat sikerül átültetnünk tanítványaink szívébe-lelkébe, oly üdvös befolyással lesz ez reájuk, hogy kezünk alatt tanulékonyak, tisztességesek, előzékenyek lesznek s Isten áldását vonják le az osztályra.